

Tarptautinė
migracijos
organizacija

Europos
migracijos
tinklas

Metinė politikos ataskaita: migracija ir prieglobstis Lietuvoje

2016

EMT STUDIJA

International Organization for Migration (IOM)
The UN Migration Agency

Bendrai finansuojama
ES lėšomis

**Metinė politikos
ataskaita:** migracija ir
prieglobstis Lietuvoje

2016

EMT STUDIJA

VILNIUS, 2017

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMT) 2017 – 2018 m. metinę programą.

EMT – tai ES valstybių narių, Norvegijos ir Europos Komisijos tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMT veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMT: www.emn.lt.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklo nacionalinis informacijos centras

Jakšto 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

Tel.: +370 5 2624897

Faksas: +370 5 2611326

El. paštas: emn@iom.lt

© Tarptautinė migracijos organizacija (TMO), Europos migracijos tinklas (EMT), 2017

Studijoje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Lietuvos Respublikos, Europos Komisijos ar TMO ir jos šalių narių poziciją. Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be TMO Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

Turinys

SANTRAUKA.....	4
ĮVADAS.....	6
1. MIGRACIJOS TENDENCIJOS LIETUVOJE.....	7
1.1. Gyventojų skaičius.....	7
1.2. Emigracija.....	9
1.3. Imigracija.....	10
2. TEISĖTA MIGRACIJA.....	15
2.1. Ekonominė migracija.....	15
2.1.1. Darbo rinkos tendencijos.....	15
2.1.2. Užsieniečių atvykimas dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo.....	17
2.1.3. Užsieniečių atvykimas dirbti.....	19
2.1.4. Užsieniečių atvykimas teisėtos veiklos pagrindu.....	22
2.2. Šeimos susijungimas.....	24
2.3. Studentai ir tyrėjai.....	25
2.4. Vizos.....	26
2.5. Laisvas asmenų judėjimas.....	27
3. INTEGRACIJA.....	28
4. PILIETYBĖ.....	31
5. NETEISĖTA MIGRACIJA.....	33
6. GRAŽINIMAS.....	36
7. PRIEGLOBSTIS.....	38

Santrauka

Gyventojai. Per 2016 m. Lietuvoje gyventojų sumažėjo 39,2 tūkst. arba 1,4 proc. Pagrindinė priežastis, lėmusi gyventojų skaičiaus mažėjimą, buvo neigiama neto tarptautinė migracijos ir tik nedidele dalimi – neigiamas gyventojų prieaugis.

Emigracija ir grįžtamoji migracija. 2016 m. iš Lietuvos emigravo 50,3 tūkst. gyventojų - tai 13 proc. daugiau negu 2015 m. Tūkstančiui gyventojų teko 17,5 emigranto. Pagrindinėmis tikslo šalimis išliko Jungtinė Karalystė (išvyko 23,2 tūkst. žmonių), Airija (išvyko 4,2 tūkst. asmenų), Norvegija (išvyko 4 tūkst. asmenų). Didėjo išvykstančių skaičius į Daniją (išvyko 1,5 tūkst. asmenų) ir Švediją (išvyko 1,3 tūkst. asmenų). Grįžtančiųjų Lietuvos Respublikos piliečių skaičius mažėjo (2016 m. grįžo 14,2 tūkst., tai 22,7 proc. mažiau negu 2015 m.).

Imigracija. 2016 m. į Lietuvą imigravo daugiau užsieniečių. 2016 m. atvyko 6 tūkst. užsieniečių, o tai yra 1,6 karto daugiau negu 2015 m. Daugiausia atvyko Ukrainos piliečių (2,8 tūkst.).

Darbo migracija. Kvalifikuotos darbo jėgos paklausa Lietuvoje toliau augo ir 2016 m., o nedarbo lygis mažėjo, nors regioniniai nedarbo lygio skirtumai išliko labai dideli (pavyzdžiui, Vilniaus apskrityje nedarbo lygis siekė 5,6 proc., Utenos apskrityje – 13,7 proc.).

Trečiųjų šalių piliečių, atvykusių dirbti į Lietuvos įmones, skaičius išaugo dvigubai (nuo 8,8 tūkst. 2015 m. iki 19,6 tūkst. 2016 m.). Tai yra didžiausias per nepriklausomybės laikotarpį atvykusių

darbuotojų iš trečiųjų valstybių skaičius. Daugiau nei pusė (56 proc.) darbuotojų atvyko iš Ukrainos. 87 proc. visų atvykusiųjų – tarptautinio krovinių vežimo priemonių vairuotojai.

2016 m. priimtos įstatymo pataisos, kuriomis palengvintos sąlygos ir procedūros, taikomos užsieniečių atvykimui dirbti.

Verslo migracija. 2016 m. į Lietuvą teisėtos veiklos (verslo) pagrindu atvyko mažiau užsieniečių (2,7 tūkst. 2016 m. ir 4,9 tūkst. 2015 m.) dėl sugriežtintų reikalavimų leidimui laikinai gyventi gauti šiuo pagrindu, mažinančių galimybes piktnaudžiauti leidimų gyventi išdavimo šiuo pagrindu sistema. Tuo pačiu bendros atvykimo sąlygos verslininkams tapo palankesnės – nustatyta, kad jie gali iš karto atvykti su šeima, nebetaikomas reikalavimas įdarbinti 3 darbuotojus, o tik mokėti atitinkamo dydžio atlyginimą.

2016 m. įtvirtinti nauji leidimo gyventi išdavimo pagrindai: užsieniečiams, kurie ketina užsiimti veikla, susijusia su naujų technologijų diegimu (startuoliams) bei didelių įmonių vadovams. Taip pat nustatyta, kad jie gali atvykti su šeimos nariais iš karto.

Vizos. 2016 m. išduota 416 tūkst. vizų. Išaugo Ukrainoje išduodamų vizų skaičius (nuo 73 tūkst. 2015 m. iki 89 tūkst. 2016 m.) ir sumažėjo Rusijos Federacijoje išduodamų vizų skaičius (nuo 113 tūkst. iki 88 tūkst.). Didžiausias Lietuvos vizų tarnybų atmetamų vizų procentas fiksuotas Pietų Afrikos Respublikoje.

Integracija. 2016 m. aktyviau į prieglobsčio gavėjų integracijos procesą įsitraukė savivaldybės, buvo intensyvinamas lietuvių kalbos mokymas, reglamentuota valstybės paramos integracijai teikimo tvarka. Taip pat nustatyta nauja valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, tvarka.

Pilietybė. 2016 m. Lietuvos pilietybę įgijo 34,8 tūkst. asmenų. Pilietybė natūralizacijos tvarka suteikta 177 asmenims. Per metus 767 asmenys neteko Lietuvos pilietybės, iš jų 744 dėl to, kad įgijo kitos valstybės pilietybę, 23 dėl to, kad Lietuvos pilietybės atsisakė.

Neteisėta migracija. 2016 m. mažėjo pažeidėjų, kurie neteisėtai kirto Lietuvos sieną, skaičius. 2016 m. buvo sulaikyti 146 neteisėti imigrantai (iš jų 72 Vietnamo piliečiai), kai tuo tarpu 2015 m. buvo sulaikyti 256 asmenys (iš jų 104 Vietnamo piliečiai). Lietuva susiduria su neteisėtai esančių Vietnamo piliečių grąžinimo į jų kilmės šalį problema. Šis klausimas sprendžiamas tarpvalstybiiniu lygmeniu vykdant konsultacijas su Vietnamu.

Prieglobstis. 2016 m. Lietuva suteikė prieglobstį 195 asmenims, iš jų 181 asmeniui suteiktas pabėgėlio statusas ir 14 – papildoma apsauga. Išaugęs skaičius susijęs su Lietuvos prisiimtais įsipareigojimais perkelti asmenis iš Graikijos, Italijos ir Turkijos.

Pratęsta Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimų narių perkėlimo iš Ukrainos karo konflikto regionų programa, kuria 2016 m. pasinaudojo 36 asmenys.

Ivadas

Šios ataskaitos tikslas – apžvelgti svarbiausius Lietuvos migracijos ir prieglobsčio politikos ir praktikos pokyčius 2016 metais.

Ataskaitoje apžvelgiami teisiniai pasikeitimai ir faktiniai duomenys teisėtos ir neteisėtos migracijos, užsieniečių grąžinimo, prieglobsčio srityse, naudojantis Lietuvos statistikos departamento, Migracijos departamento, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Lietuvos darbo biržos ir kitų institucijų, įstaigų ir organizacijų duomenimis ir pranešimais.

Terminai ir sąvokos tekste naudojami taip, kaip jie apibrėžti Lietuvos teisės aktuose bei atitinka Europos migracijos tinklo (EMT) žodyne pateiktus paaiškinimus.

1.

Migracijos tendencijos Lietuvoje

1.1. GYVENTOJŲ SKAIČIUS

Per 2016 m. gyventojų sumažėjo 39,2 tūkst. (1,4 proc.). 2017 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 2 mln. 849 tūkst. gyventojų, 2016 m. pradžioje – 2 mln. 888 tūkst. gyventojų.

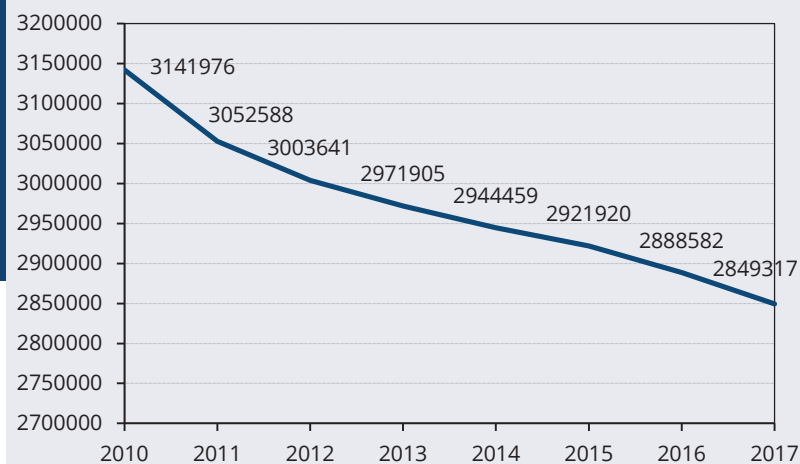
Neigiama neto tarptautinė migracija (30,1 tūkst. daugiau žmonių emigravo negu imigravo) ir neigiamą natūrali gyventojų kaita (mirė 9,6 tūkst. žmonių daugiau negu gimė kūdikių) lėmė, kad 2016 m. gyventojų mažėjo sparčiau negu 2015 m. (2015 m. gyventojų sumažėjo 33,3 tūkst.).

2017 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 43,6 tūkst. užsieniečių ir tai sudarė 1.5 proc. visų Lietuvos gyventojų (2016 m. pradžioje gyveno 40,3 tūkst.). 2017 m. labiausiai padaugėjo Lietuvoje apsigyvenusių Ukrainos piliečių (pokytis per metus sudaro 35,8 proc.).

Daugiausia šalyje gyvena Rusijos Federacijos pilietybę turinčių užsieniečių. Tačiau šią pilietybę turinčių gyventojų pokytis per metus išlieko neigiamas (-1,7 proc. arba nuo 13,8 tūkst. 2016 m. pradžioje iki 13,6 tūkst. 2017 m. pradžioje).

**1 PAV. GYVENTOJŲ
SKAIČIUS METŲ
PRADŽIOJE, 2010–
2017 m.**

Šaltinis: Statistikos departamentas

Daugėja Lietuvoje gyvenančių ES piliečių (2017 m. pradžioje šalyje gyveno 5,1 tūkst. kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietybę turinčių asmenų, 2016 m. pradžioje – 4,9 tūkst.; daugiausia Latvijos, Vokietijos, Lenkijos piliečių). Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai sudaro apie 12 proc. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių.

Lietuvoje gyvenančių asmenų be pilietybės skaičius mažėja. Per 2016 m. tokių asmenų sumažėjo 4 proc., 2017 m. pradžioje jokios pilietybės neturėjo 3,3 tūkst. Lietuvos gyventojų.

Daugiausia užsieniečių gyvena Vilniaus apskrityje (21,4 tūkst.), iš jų 17 tūkst. gyvena Vilniaus mieste, taip pat Klaipėdoje (4,1 tūkst.), Kaune (2,8 tūkst.), Šiauliuose (2,4 tūkst.), Visagine (2,2 tūkst.).

1 lentelė. Užsieniečių, gyvenančių Lietuvos Respublikoje, skaičius pagal pilietybę 2017 m. ir 2016 m. pradžioje

Pilietybė	2016	2017	Pokytis per metus, proc.
Europos valstybių, iš jų:	32 939	35 869	8,9
- ES valstybių narių, tarp jų:	4 977	5 104	2,6
- Latvijos	955	976	2,2
- Lenkijos	726	726	0
- Vokietijos	708	707	-0,1
- ELPA valstybių narių	159	163	2,5
- Kitų Europos valstybių, tarp jų:	27 803	30 602	10,1
- Armėnijos	432	396	-8,3
- Baltarusijos	6 101	6 862	12,5
- Gruzijos	426	394	-7,5
- Rusijos	13 897	13 662	-1,7

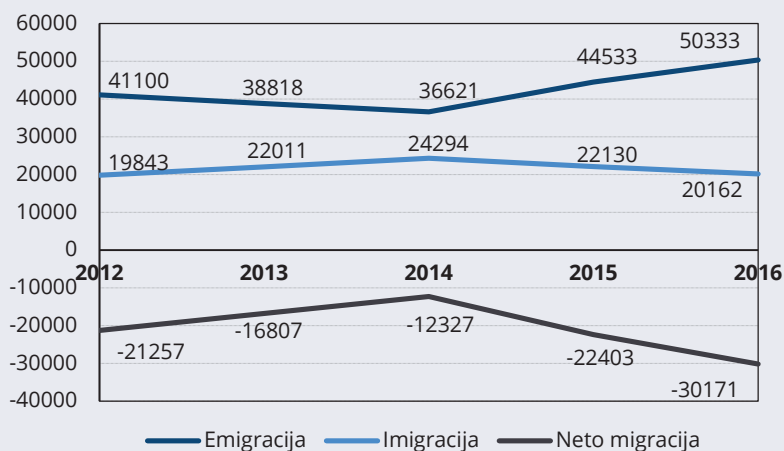
- Ukrainos	6 050	8 217	35,8
Šiaurės Amerikos valstybių, tarp jų:	439	492	12,1
- JAV	395	438	10,9
Centrinės ir Pietų Amerikos valstybių	135	145	7,4
Australijos ir Okeanijos	27	35	29,6
Azijos valstybių, tarp jų:	2 800	3 253	16,2
- Indijos	358	505	41,1
- Izraelio	355	381	7,3
- Kazachstano	347	365	5,2
- Kinijos	368	414	12,5
- Libano	165	175	6,1
Afrikos valstybių	478	490	2,5
- Nigerijos	241	238	-1,2
Be pilietybės	3 466	3 320	-4,2
Iš viso	40 284	43 604	8,2

Šaltinis: Migracijos departamentas

1.2. EMIGRACIJA

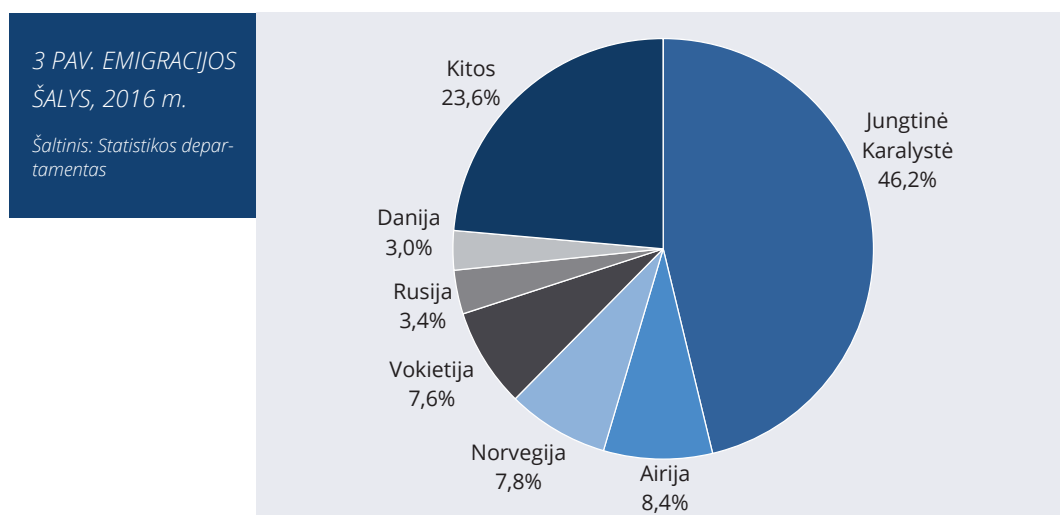
2016 m. iš Lietuvos emigravo 50,3 tūkst. gyventojų. Tai 5,8 tūkst. arba 13 proc. daugiau negu 2015 m. (kai išvyko 44,5 tūkst. žmonių). Taigi, iki 2014 m. fiksuota emigracijos mažėjimo tendencija pasikeitė ir 2016 m., lyginant su 2015 m., emigravusiųjų buvo dar daugiau. 2016 m. emigrantų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų, padidėjo nuo 15,3 (2015 m.) iki 17,5 (2016 m.).

2 PAV. EMIGRACIJA,
IMIGRACIJA IR NETO
MIGRACIJA, 2012–
2016 m.

Iš emigravusiųjų 2016 m. 46,1 tūkst. arba 91,5 proc. buvo Lietuvos Respublikos piliečiai, o 4,2 tūkst. arba 8,5 proc. – užsieniečiai, daugiausia Rusijos Federacijos piliečiai (26,9 proc.), Ukrainos (22,5 proc.), Baltarusijos (17,7 proc.). Palyginimui, 2015 m. emigravo 37 tūkst. (83 proc. išvykusiųjų) Lietuvos Respublikos piliečių, 7,5 tūkst. (17 proc. išvykusiųjų) – užsieniečių.

Pagrindinė išvykimo kryptis – Jungtinė Karalystė. 2016 m. į Jungtinę Karalystę emigravo 46,2 proc. (23,3 tūkst.) visų išvykusiųjų (2015 m. atitinkamai išvyko 42,7 proc. arba 19 tūkst.). Lyginant su 2015 m., daugiau išvyko į Airiją (2016 m. – 8,4 proc. arba 4,2 tūkst.; 2015 m. – 7,1 proc. arba 3,2 tūkst.), Norvegiją (2016 m. – 7,8 proc. arba 3,9 tūkst.; 2015 m. – 6,4 proc. arba 2,9 tūkst.) ir Vokietiją (2016 m. – 7,6 proc. arba 3,8 tūkst.).

Augo išvykusiųjų skaičius į Daniją ir Švediją. 2016 m. į Daniją išvyko 1515 Lietuvos gyventojai (2015 m. – 1136 asmenys), o į Švediją – 1280 gyventojai (2015 m. – 1039 asmenys).

1.3. IMIGRACIJA

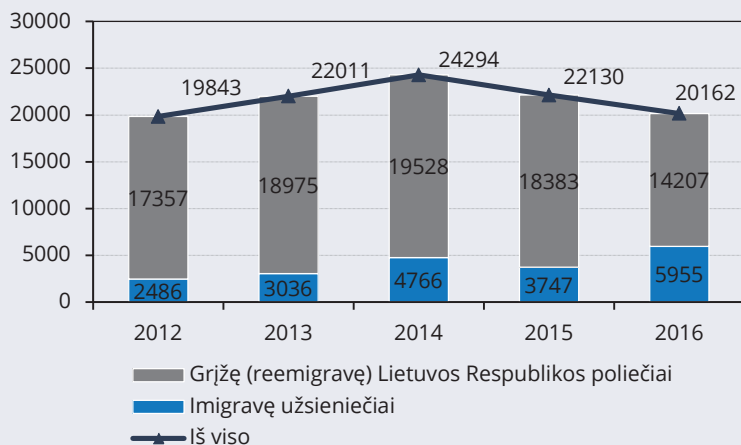
2016 m. į Lietuvą atvyko 20,2 tūkst. žmonių (2015 m. atvyko 22,1 tūkst.). Pagal pastarųjų metų tendencijas konstatuotina, kad grįžtančiųjų Lietuvos Respublikos piliečių mažėja, o atvykstančiųjų užsieniečių daugėja.

Lietuvos Respublikos piliečių grįžimas

70,5 proc. visų atvykusiųjų (14,2 tūkst.) sudarė Lietuvos Respublikos piliečiai. Tai 4,2 tūkst. arba 22,7 proc. mažiau negu 2015 m.

4 PAV. IMIGRANTAI,
2012–2016 m.

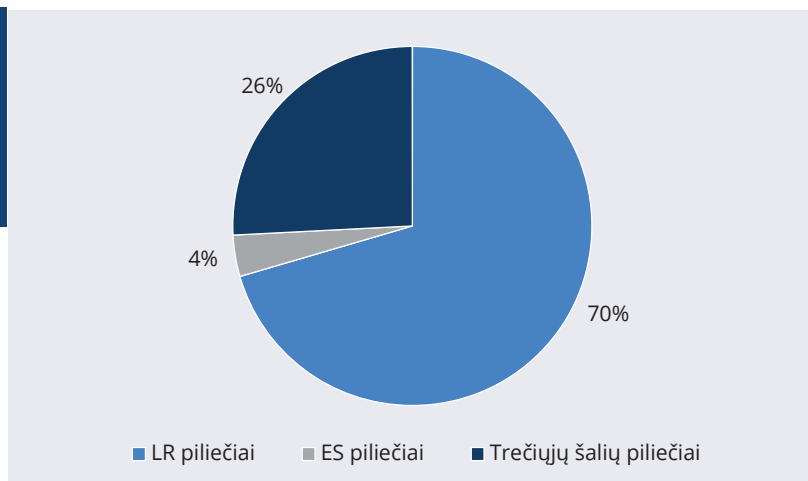
Šaltinis: Statistikos departamentas

Daugiausia Lietuvos Respublikos piliečių 2016 m. grįžo (reemigravo) iš Jungtinės Karalystės (44,6 proc. visų grįžusiųjų), Norvegijos (9,5 proc.), Airijos (8,6 proc.), Ukrainos (8,3 proc.), Vokietijos (5,9 proc.).

5 PAV. ATVYKUSIEJI Į
LIETUVĄ, 2016 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

Užsieniečių imigracija

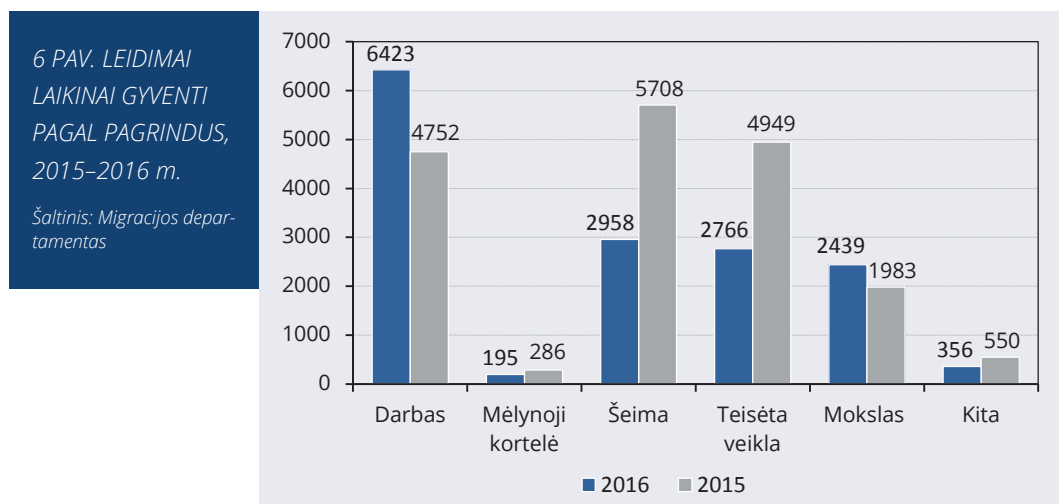
2016 m. imigravo 6 tūkst. užsieniečių. Tai 2,2 tūkst. arba 1,6 karto daugiau negu 2015 m. Daugiausia imigravo Ukrainos piliečiai – 2016 m. imigravo 1,6 tūkst. Ukrainos piliečių arba 26,5 proc. visų atvykusių gyventi¹ užsieniečių (2015 m. atvyko 1,1 tūkst. Ukrainos piliečių, kas sudarė trečdalį visų atvykusių užsieniečių).

¹ Šis atvykusiųjų skaičius neapima tų užsieniečių, kurie atvyko laikinai dirbti su nacionaline viza (pvz., 2016 m. daugiau negu pusė visų išduotų leidimų dirbti buvo išduota Ukrainos piliečiams, vien tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojams (sudaro 77 proc. visų išduotų leidimų dirbti) 2016 m. buvo išduota 1,8 karto daugiau leidimų dirbti negu 2015 m., atitinkamai 9767 ir 5239).

Lyginant su ankstesniais metais, atvyko daugiau Baltarusijos Respublikos piliečių (2016 m. – 1,2 tūkst. arba 19,4 proc. visų atvykusiųjų; 2015 m. – 387 arba 10,4 proc.) ir Rusijos Federacijos piliečių (2016 m. – 841 arba 14,1 proc. visų atvykusiųjų; 2015 m. – atvyko 696 arba 18,8 proc. visų užsieniečių).

Leidimai laikinai gyventi

2016 m. išduota arba pakeista 15 137 leidimų laikinai gyventi užsieniečiams. Tai 16 proc. mažiau negu 2015 m. (išduoti ar pakeisti 18 228 leidimai laikinai gyventi).

2016 m. daugiausia leidimų laikinai gyventi buvo išduota ar pakeista darbo pagrindu (6423 leidimai arba 42,4 proc.). Tai gerokai daugiau negu 2015 m. (4752 arba 28 proc. leidimų laikinai gyventi). Į šį skaičių neįtraukti užsieniečiai, kuriems išduota ar pakeista mėlynoji kortelė (atvykę dirbti aukštos kvalifikacijos reikalaujančio darbo). Čia tendencija priešinga, tokių užsieniečių buvo 32 proc. mažiau (2016 m. išduotos ar pakeistos 195 mėlynosios kortelės, 2015 m. – 286).

Šeimos susijungimo pagrindu 2016 m., lyginant su 2015 m., išduotų ar pakeistų leidimų laikinai gyventi buvo perpus mažiau (2016 m. – 2958 leidimai laikinai gyventi, kas sudaro 19,5 proc.; 2015 m. – 5708 (sudarė 31 proc. visų leidimų laikinai gyventi)).

Mažėja leidimų laikinai gyventi, išduotų ar pakeistų teisėtos veiklos pagrindu (2016 m. – 2766, 2015 m. – 4949, 2014 m. – 6,6 tūkst.)². 2016 m. buvo 93 leidimai laikinai panaikinti, nustačius, kad leidimas laikinai gyventi buvo išduotas, įsteigus fiktyvią įmonę (2015 m. tokių atvejų buvo 5).

2016 m., lyginant su 2015 m. duomenimis, 23 proc. daugiau išduota ar pakeista leidimų laikinai gyventi mokymosi ar studijų Lietuvos Respublikoje pagrindu (2016 m. – 2439, 2015 m. – 1983).

² Pastarasis pokytis sietinas su nuo 2014 m. lapkričio 1 d. pasikeitusiomis leidimo laikinai gyventi išdavimo teisėtos veiklos pagrindu sąlygomis, kai Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ buvo nustatyti aukštesni reikalavimai, siekiant kovoti su fiktyvių įmonių steigimo leidimui laikinai gyventi gauti reiškiniu.

Leidimai nuolat gyventi

Leidimų nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje 2016 m. išduota ar pakeista 15 proc. daugiau negu 2015 m. (atitinkamai 707 leidimai nuolat gyventi 2016 m. ir 614 leidimai nuolat gyventi 2015 m.). Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia leidimų nuolat gyventi išduota ar pakeista Ukrainos ir Rusijos piliečiams (po 172), net kelis kartus padaugėjo Azijos valstybių pilietybes turintiems užsieniečiams išduotų ar pakeistų leidimų nuolat gyventi (2016 m. – 202, 2015 m. – 53).

Teisiniai pasikeitimai

Priimti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai³, kuriais nustatytos palankesnės sąlygos ir procedūros atvykti užsieniečiams, kurie yra trūkstančių Lietuvos darbo rinkoje profesijų specialistai (žr. 2.1.3 skyrių), turi aukštą profesinę kvalifikaciją (žr. 2.1.2 skyrių), atvyksta užsiimti teisėta veikla (žr. 2.1.4 skyrių). Nustatytas pagrindas išduoti leidimą laikinai gyventi startuoliui (žr. 2.1.4 skyrių), priimtos palankesnės nuostatos studijuojantiems Lietuvoje (žr. 2.3 skyrių).

Perkelta į nacionalinę teisę 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/36/ES dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir buvimo tikslu dirbti sezoniniais darbuotojais sąlygų⁴.

Perkeliama 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/66/ES dėl bendrovės viduje perkeliamų trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų⁵.

Nustatytas užsieniečiui palankesnis reguliavimas:

- *dėl reikalavimo turėti tinkamą gyvenamąją patalpą*⁶ – duomenis apie gyvenamąją vietą užsienietis gali pateikti leidimo gyventi išrašymo stadijoje, o gyvenamąją vietą deklaruoti atsiimdamas išrašytą leidimą gyventi migracijos institucijai (nereikia dėl to papildomai kreiptis į gyvenamosios vietos deklaravimo įstaigą);
- *dėl reikalavimo turėti pakankamai pragyvenimo lėšų*⁷ – vertindamos užsieniečio, siekiančio gauti leidimą gyventi, padėtį, migracijos institucijos atsižvelgia į nustatytą lėšų, kurių reikia pragyventi Lietuvos Respublikoje, dydį, nagrinėdamos kiekvieną atvejį atskirai (negali prašymo formaliai atmesti, jeigu nustatyto lėšų dyžio sąlyga netenkinama);

³ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

⁴ 2017 m. kovo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 12¹, 19, 44, 57, 61, 62, 63 straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 62¹ straipsniu įstatymas Nr. XIII-219 (įsigaliojo 2017 m. gegužės 1 d.).

⁵ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-443 (numatyta priimti 2017 m. Seimo pavasario sesijoje).

⁶ 2016 m. balandžio 4 d. vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-243.

⁷ T. p.

- *dėl reikalavimo pateikti pažymą apie (ne)teistumą*⁸ – nustatytos išimtys, pagal kurias pažymos nereikalaujama, jeigu užsienio valstybė tokios pažymos neišduoda ar jai gauti reikalingi laiko ir lėšų kaštai yra neproporcingai dideli;
- *įsteigtas vienas langelis Migracijos departamente*⁹ – aukštos profesinės kvalifikacijos specialistai, verslininkai ir jų šeimos nariai prašymą pateikia tiesiogiai Migracijos departamentui, kuris šį prašymą nagrinėja ir gali išduoti leidimą laikinai gyventi, nesikreipiant dėl to į teritorinį migracijos padalinį.

⁸ Vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 13 d. įsakymai Nr. 1V-285 ir Nr. 1V-286.

⁹ Vidaus reikalų ministro 2016 m. lapkričio 28 d. įsakymas Nr. 1V-862.

2.

Teisėta migracija

2.1. EKONOMINĖ MIGRACIJA

2.1.1. DARBO RINKOS TENDENCIJOS

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. nedarbo lygis sudarė 7,9 proc. ir buvo 1,2 procentinio punkto mažesnis nei 2015 m. (2015 m. nedarbo lygis šalyje siekė 9,1 proc.)¹⁰.

2016 m. buvo 116,2 tūkst. bedarbių, iš jų 17,8 tūkst. buvo 15–24 metų amžiaus. Vyrų nedarbo lygis 2016 m. buvo 9,1 proc. (per metus sumažėjo 1 procentiniu punktu), moterų – 6,7 proc. (per metus sumažėjo 1,5 procentinio punkto).

¹⁰ Statistikos departamento duomenys, <https://osp-beta.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4934074#>

7 PAV. REGISTRUOTŲ
BEDARBIŲ SKAIČIUS
LIETUVOJE, 2012–
2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos
departamentas

8 PAV. JAUNIMO
(15–24 m.) NEDAR-
BAS, 2012–2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos
departamentas

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalies ūkyje 2016 m. IV ketv. buvo 822,8 euro. Lyginant su 2015 m. IV ketv. rodikliu (757 euro) – padidėjo 8,7 proc.¹¹

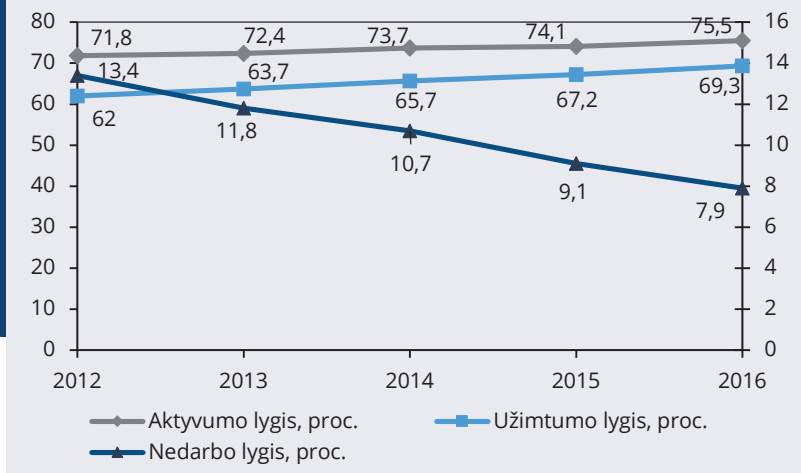
Gyventojų užimtumo lygis 2016 m. buvo aukščiausias per pastaruosius 15 metų. Daugiausiai naujų darbo vietų pastaraisiais metais kūrė paslaugų ir statybos sektoriai. 2016 m. darbdaviams sunkumų kilo ieškant vadovų, klientų informavimo tarnautojų, tolimųjų reisų vairuotojų, IT specialistų ir inžinierių. 2016 m. labiausiai mažėjo moterų ir jaunimo nedarbo rodikliai – moterų nuo 8,5 iki 7,9 proc. ir jaunimo nuo 5,3 iki 4,7 proc.

Ryškūs regioniniai skirtumai. Didžiuosiuose miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje) užimtumas nuosekliai augo nuo 2012 m., o darbo ieškantys 2016 m. sudarė tik 6 – 7 proc. visų darbingo amžiaus gyventojų, pvz., Lazdijų, Ignalinos ir Akmenės savivaldybėse registruoto nedarbo lygis viršijo 15 proc.

¹¹ Statistikos departamento duomenys, <https://osp-beta.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4940378>

9 PAV. UŽIMTUMO, AKTYVUMO IR NEDARBO LYGIŲ TENDENCIJOS, 2012–2016 m. (15–64 METŲ GYVENTOJŲ)

Šaltinis: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Lietuvos darbo birža¹² prognozuoja, kad darbo jėgos paklausa artimiausiais metais ir toliau augs. Darbo jėgos pasiūla ir toliau smuks – tai lemia emigracija. Darbo jėga nuo 2007 m. susitraukė 50,2 tūkst. žmonių.

Kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir struktūrinis nedarbas pastaraisiais metais buvo pagrindiniai iššūkiai Lietuvos darbo rinkai. Lietuvos darbo birža prognozuoja¹³, kad tai bus svarbu ir 2017 metais. Darbdaviai, nerandantys tinkamų darbuotojų (net 49 proc. apklaustų darbdavių susiduria su kvalifikuotų darbuotojų trūkumu), siekia išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus. Tačiau trūkstant kai kurių profesijų darbuotojų – tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojų, betonuotojų, plytų mūrininkų, apdailininkų, tinkuotojų, pastatų dažytojų, restorano virėjų, metalinių laivų korpusų surinkėjų, suvirintojų – šią problemą darbdaviai sprendžia pasitelkdami kvalifikuotą darbo jėgą iš trečiųjų šalių.

2.1.2. UŽSIENIEČIŲ ATVYKIMAS DIRBTI AUKŠTOS PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS REIKALAUJANČIO DARBO

2016 m. išduoti, pakeisti 195 leidimai laikinai gyventi (mėlynosios kortelės) užsieniečiams, atvykusiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą (2015 m. – 286, 2014 m. – 151, 2013 m. – 22).

2016 m. daugiausia mėlynųjų kortelių išduota Rusijos Federacijos piliečiams (51), Baltarusijos (49), Ukrainos (42) ir JAV (23) piliečiams. Šių šalių pilietybę turintiems užsieniečiams daugiausia mėlynųjų kortelių buvo išduota ir 2015 m., tačiau Ukrainos piliečių, gavusių mėlynąją kortelę 2015 m. buvo daugiausia (daugiau negu 30 proc. arba 93 iš 286).

¹² 2016 m. Lietuvos darbo rinkos tendencijų apžvalga ir artimiausio laikotarpio perspektyvos, https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Tendencijos_pdf/Darbo%20rinkos%20apzvalga%202016-N.pdf

¹³ 2017 m. darbo rinkos prognozė, https://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/metine_prognoze.aspx

Taip pat 2016 m. išduotos mėlynosios kortelės 10 Kinijos piliečių (2015 m. – 3), 8 Indijos piliečiams (2015 m. – 5), po 2 Azerbaidžano, Kazachstano, Kanados, Meksikos piliečiams ir po 1 Gruzijos, Pakistano, PAR, Vietnamo piliečiams.

2016 m. į Lietuvą dirbti aukštos kvalifikacijos reikalaujančio darbo atvyko ir Meksikos, PAR ir Vietnamo piliečiai (2015 m. šių šalių piliečiams nebuvo išduota mėlynųjų kortelių).

Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2016 m. buvo priimti 52 sprendimai dėl užsieniečio darbo, kuriam atlikti reikia aukštos profesinės kvalifikacijos, atitikties darbo rinkos poreikiams¹⁴.

Daugiau kaip 70 proc. mėlynųjų kortelių išduota netaikant darbo atitikties Lietuvos darbo rinkai vertinimo (analogiška situacija buvo ir 2015 m.). Tokia procedūra pagal įstatymą galima, jeigu užsieniečiui, atvykstančiam dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančio darbo, darbdavys moka darbo užmokestį, kuris yra ne mažesnis negu 3 šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai (2016 m. IV ketv. duomenimis¹⁵ – 2468,4 euro). Jeigu darbdavys įsipareigoja mokėti mažesnę¹⁶ atlyginimą, atliekamas darbo rinkos testas.

Teisiniai pasikeitimai

Išplėstas ratas užsieniečių, kurie galėtų pretenduoti į leidimą laikinai gyventi (mėlynąją kortelę)¹⁷:

- *sumažintas darbo užmokesčio dydis*, kurį darbdavys turi įsipareigoti mokėti aukštą profesinę kvalifikaciją turinčiam užsieniečiui, mėlynajai kortelei gauti (nuo 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžių iki 1,5);
- *įtvirtinta dar viena išimtis, kai netaikomas darbo rinkos testas* – toks testas netaikomas, jeigu mėlynoji kortelė išduodama užsieniečiui, kuris yra trūkstamos Lietuvos darbo rinkoje profesijos specialistas. Tokių profesijų sąrašą patvirtino Vyriausybė¹⁸;
- *profesinė patirtis gali būti prilyginama aukštojo mokslo kvalifikacijai* – kai užsienietis siekia dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujančią darbą, jo ne mažiau kaip penkerių metų profesinė patirtis gali būti prilyginama aukštojo mokslo kvalifikacijai¹⁹.

¹⁴ Dalis užsieniečių, dėl kurių tokie sprendimai buvo priimti, neatvyko (mėlynųjų kortelių neišduota Bangladešo, Libano, Turkijos piliečiams, nors šias pilietybes turintiems asmenims sprendimai ir buvo priimti).

¹⁵ Lietuvos statistikos departamento paskelbtais duomenimis 2016 m. IV ketv. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis buvo 822,8 euro.

¹⁶ 2016 m. aukštos profesinės kvalifikacijos užsieniečiui mėlynajai kortelei gauti negalėjo būti mokamas darbo užmokestis, mažesnis negu 2 šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai (nuo 2017 m. sausio 1 d. – negali būti mažesnis negu 1,5 bruto dydžio).

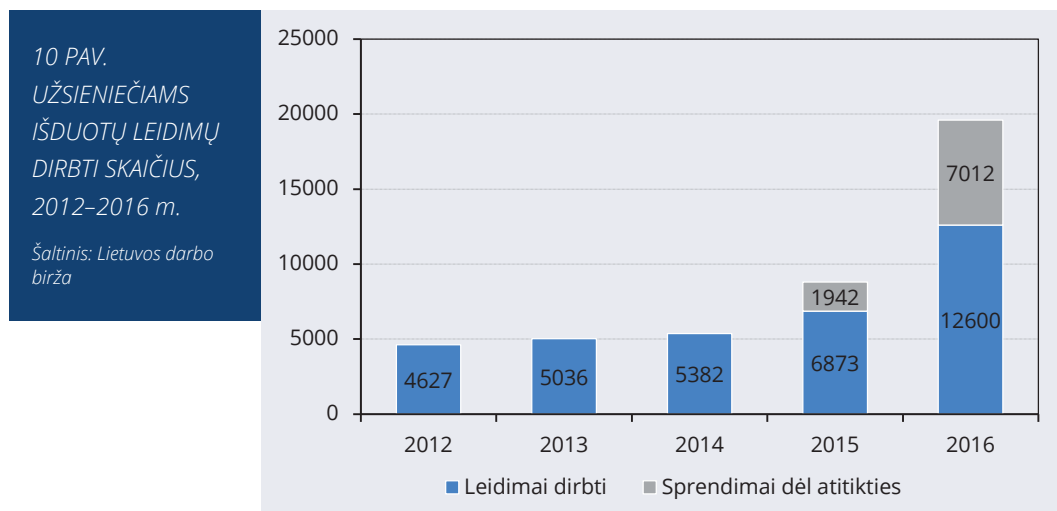
¹⁷ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

¹⁸ Vyriausybė 2017 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 96 patvirtino Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą, į kurį įtrauktos 27 profesijos (dominuoja technologai ir inžinieriai).

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2017 m. kovo 22 d. nustatė atitinkamą tvarką. Sprendimą dėl profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai įgaliota priimti Ūkio ministerija, kuri iš suinteresuotų institucijų sudaro tarpžinybinę komisiją pareiškėjo pateiktiems dokumentams nagrinėti.

2.1.3. UŽSIENIEČIŲ ATVYKIMAS DIRBTI

Lietuvos darbo birža 2016 m. išdavė 12,6 tūkst. leidimų dirbti ir priėmė 7 tūkst. sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams. Lyginant su 2015 m., bendras trečiųjų šalių piliečių, atvykusių dirbti į Lietuvos įmones skaičius išaugo dvigubai (nuo 8,8 iki 19,6 tūkst.).

Leidimai dirbti²⁰

2016 m. trečiųjų šalių piliečiams išduota 12,6 tūkst. leidimų dirbti (2015 m. – 6,8 tūkst.). Dauguma (98 proc.) leidimų dirbti išduota vyrams.

2016 m. leidimai dirbti Lietuvoje buvo išduoti užsieniečiams iš 44 šalių. Ukrainos piliečiams, kaip ir ankstesniais metais, išduota daugiausia leidimų dirbti (54 proc. visų leidimų dirbti arba 6868; 2015 m. buvo išduota 4419). Baltarusijos piliečiams išduota 35 proc. arba 4409 leidimai dirbti (2015 m. – 1740), po 3 proc. Rusijos Federacijos piliečiams – 409 (2015 m. – 119) ir Moldovos piliečiams – 325 (2015 m. – 239), Kinijos piliečiams – 96, Serbijos – 80, Nepalo – 57, Šri Lankos piliečiams – 55.

Kaip ir ankstesniais metais 2016 m. daugiausiai ir panašiu santykiu leidimų užsieniečiams buvo išduota dirbti paslaugų sektoriuje (83 proc., lyginant su 2015 m. 1 proc. punktu mažiau), statybos sektoriuje (13 proc., lyginant su 2015 m. 1 proc. punktu daugiau) ir pramonės sektoriuje (4 proc.).

²⁰ Išduoda Lietuvos darbo birža. Leidimas dirbti yra pagrindas nacionalinei vizai išduoti, išskyrus studentus, kurie turi leidimą laikinai gyventi studijų pagrindu, ir stažuotojus, kuriems, gavus leidimą dirbti, gali būti išduotas leidimas laikinai gyventi.

²¹ Ši profesija įtraukta į trūkstančių profesijų Lietuvos darbo rinkoje sąrašą, kurį sudaro Lietuvos darbo birža.

Daugiausia (87 proc.) leidimų dirbti išduota tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojams²¹ (2016 m. – 9767 leidimai dirbti; 2015 m. – 5695). Antroje pozicijoje – statybos sektorius (1248 leidimai dirbti). Šio sektoriaus profesijos (dominuojančios mūrininko, betonautojo, elektriko, tinkuotojo, montuotojų, apdailininkų) nėra įtrauktos į trūkstatų profesijų darbo rinkai sąrašą.

Pagal teritorinius Lietuvos darbo biržos skyrius, daugiausia leidimų išduota dirbti Vilniuje (4361), Šiauliuose (3001), Klaipėdoje (1703), Kaune (1511) ir Trakuose (445).

Užsieniečiams, įdarbinamiems pagal darbo sutartis, 2016 m. išduotas 11381 leidimas dirbti Lietuvoje, iš jų 89 studentams²², 13 sezoniniam darbui²³, 16 stažuotojams²⁴, 10 dirbantiems pagal nuotolinio darbo sutartį. Dirbantiems pagal darbo sutartį 8 leidimai dirbti buvo pratęsti.

Komandiruotiems iš trečiosiose šalyse įsteigtų įmonių į Lietuvos įmones užsieniečiams 2016 m. išduoti 1144 leidimai dirbti, 67 – pratęsti. Komandiruotų darbuotojų užsieniečių pastaraisiais metais daugėja (2015 m. buvo 916, 2014 m. – 202). Daugiausia komandiruotų užsieniečių atvyko dirbti statybų sektoriuje, dominuoja Ukrainos (650), Baltarusijos (391) ir Rusijos (47) piliečiai.

*Sprendimai dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams*²⁵

2016 m. priimti 7012 sprendimai dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams (2015 m. nuo kovo 1 d., įsigaliojus įstatymo pakeitimams, – priimti 1 942 sprendimai).

Daugiausia sprendimų priimta dėl užsieniečių, kurie atvyksta dirbti pagal profesiją, kuri įtraukta į Lietuvos darbo biržos sudarytą trūkstatų rinkoje profesijų sąrašą, iš jų tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonių vairuotojai (88 proc. arba 6206 sprendimai), metalinių laivų korpusų surinkėjai (2 proc. arba 180 sprendimų), suvirintojai (142 sprendimai), restorano virėjai (84 sprendimai).

Didžioji sprendimų dalis buvo priimta Ukrainos piliečiams, kurie sudaro 61 proc. (4300 sprendimų), Baltarusijos piliečiams – 29 proc. (2060 sprendimų), Moldovos piliečiams – 4 proc. (253 sprendimai), Rusijos Federacijos piliečiams – 2 proc. (133 sprendimai).

Daugiausiai (94 proc.) leidimų užsieniečiams buvo išduota dirbti paslaugų sektoriuje, pramonės sektoriuje – 4 proc., statybos sektoriuje – 1 proc.

²² Studentai dirbo paslaugų sektoriuje, daugiausia pardavimo vadybininkais (15). Daugiausia leidimų dirbti išduota Baltarusijos (34), Indijos (10), Ukrainos (8), Gruzijos (6) pilietybę turintiems studentams. Lyginant su 2015 m., dirbančių student skaičius išaugo (2015 m. – 52, 2016 m. – 89). Nuo 2017 m. sausio 1 d., įsigaliojus įstatymo pakeitimams, studentai atleidžiami nuo reikalavimo gauti leidimą dirbti.

²³ Darbdaviai iki šiol nesinaudojo galimybe įdarbinti trečiųjų šalių piliečius sezoniniam darbui, nors įstatyme tokia galimybė buvo nustatyta. Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2011–2015 m. leidimų dirbti sezoniniams darbuotojams išduota nebuvo.

²⁴ Stažuotojai įsadarbino laborantais, programuotojais, žemės ūkio specialistais, pardavimo vadybininkais, klientų aptarnavimo skyriaus padėjėjais, verslo paslaugų vadybininku, grafikos dizaineriu bei rinkos tyrimu analitiku. Iš 16 stažuotojų, 4 Ukrainos piliečiai, 3 Tanzanijos, 2 Filipinų, po 1 Rusijos, Kolumbijos, Kirgizijos, Kazachstano, Gruzijos, JAV ir Kinijos pilietį.

²⁵ Nuo 2015 m. kovo 1 d. (perkėlus Vieno leidimo direktyvą) leidimai dirbti neišduodami užsieniečiams, siekiantiems gauti leidimą laikinai gyventi darbo tikslu. Darbo rinkos testas dėl šių užsieniečių atliekamas vienos procedūros metu. Dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams vertinimo Lietuvos darbo birža priima sprendimą, kuris pateikiamas leidimą laikinai gyventi išduodančiai institucijai.

Nelegalus darbas

Nuo 2014 m. nustatomų nelegaliai dirbančių užsieniečių skaičius didėjo – 2014 m. buvo nustatyti 66 nelegaliai dirbę trečiųjų šalių piliečiai, 2015 m. – 170, 2016 m. – 58. Daugiausiai nelegaliai dirbusių užsienio šalių piliečių 2016 m. buvo nustatyta statybos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų ekonominių veiklų sektoriuose.

2016 m. pastebėta nauja tendencija, kai statybos sektoriuje dirba Ukrainos piliečiai, kurie komandiruoti dirbti į įmones Lietuvoje pagal subrangos arba bendros veiklos sutartis iš Lenkijos įmonių. Valstybinei darbo inspekcijai atliekant patikrinimus, paaiškėja, kad darbuotojai niekada nedirbo Lenkijos įmonėse ir į Lietuvą atvyksta tiesiai iš Ukrainos. Nustatyti atvejai, kai buvo pažeidžiamos jų teisės dėl darbo sąlygų, darbo užmokesčio ir pan.

Teisiniai pasikeitimai

Nustatytos paprastesnės procedūros atvykti dirbti užsieniečiams, kurie yra trūkstamų Lietuvos darbo rinkoje profesijų darbuotojai²⁶:

- netaikomas leidimo dirbti reikalavimas (išduodant nacionalinę vizą) ir darbo rinkos testas (išduodant leidimą laikinai gyventi) užsieniečiams, kurie atvyksta dirbti pagal profesiją, kuri įtraukta į Lietuvos darbo biržos patvirtintą profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos kryptis. Dalies reikalavimų atsisakymas paspartino (iki 1 mėn.) procedūras ir padėjo darbdaviams pritraukti į Lietuvos įmones dirbti trūkstamų profesijų darbuotojus, sumažino kaštus (už leidimo dirbti išdavimą ar Lietuvos darbo biržos sprendimo priėmimą nebereikia mokėti valstybės rinkliavos);
- netaikomas leidimo dirbti reikalavimas komandiruotiems užsieniečiams – užsieniečiams, kurie yra užsienio valstybės (kuri nėra Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybė narė) įmonės nuolatiniai darbuotojai, šios įmonės atsiunčiami laikinai (ne ilgiau kaip vieneriems metams) dirbti į įmonę Lietuvoje pagal tarp šių įmonių sudarytą sutartį dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo kaip specialistai pagal turimą profesinę kvalifikaciją. Šiems užsieniečiams išduodama nacionalinė visa (nebeišduodamas leidimas laikinai gyventi);
- netaikomas darbo rinkos testas užsieniečiams, kurie baigė Lietuvoje studijas ar mokymąsi pagal profesinio mokymo programą ir ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją.

Reglamentuotas užsieniečių atvykimas *sezoniniam darbui*²⁷.

²⁶ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

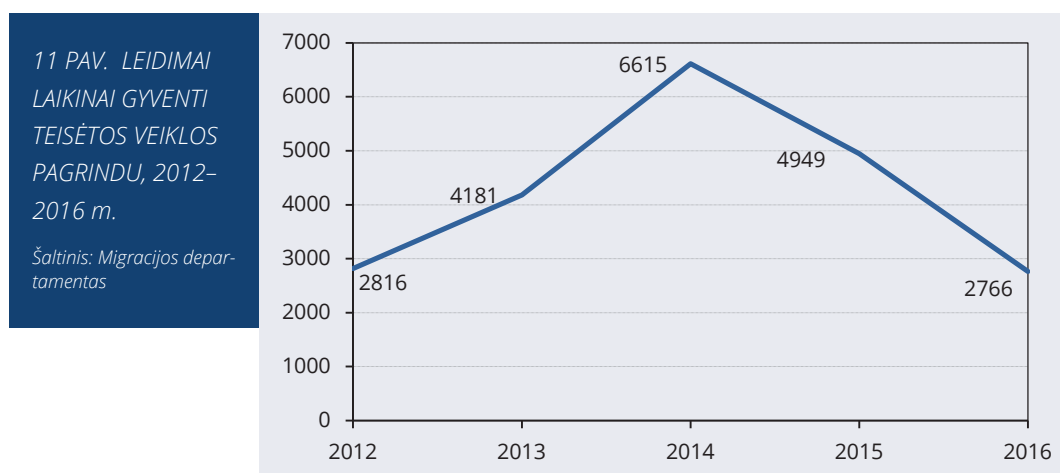
²⁷ 2017 m. kovo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 121, 19, 44, 57, 61, 62, 63 straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 621 straipsniu įstatymas Nr. XIII-219 (įsigaliojo 2017 m. gegužės 1 d.), kuriuo perkeltos 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/36/ES dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir buvimo tikslu dirbti sezoniniais darbuotojais sąlygų nuostatos.

2016 m. gruodžio 12 d. Ukrainoje buvo pasirašytas bendradarbiavimo protokolas tarp Ukrainos valstybinės darbo tarnybos ir Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos dėl keitimosi informacija apie abiejų valstybių teritorijose pagal sutartis dirbančius darbuotojus, jų veiklos rūšis, taip pat informacija apie jų atžvilgiu valstybės institucijų nustatomus darbo įstatymų pažeidimus.

Siūloma²⁸ nustatyti pareigą priimančiajai įmonei Lietuvoje pranešti Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam padaliniui apie komandiruojo darbuotojo darbo pradžią, siekiant, kad Valstybinė darbo inspekcija disponuotų informacija apie trečiųjų šalių piliečių atvykimą laikinai dirbti į įmones Lietuvos Respublikoje. Kartu siūloma²⁹ nustatyti baudą už tokios pareigos nevykdymą.

2.1.4. UŽSIENIEČIŲ ATVYKIMAS TEISĖTOS VEIKLOS PAGRINDU

2016 m. išduota ar pakeista 2,7 tūkst. leidimų laikinai gyventi teisėtos veiklos pagrindu, t. y. perpus mažiau negu 2015 m. (2015 m. – 4,9 tūkst.).

Šiuo pagrindu išduodamų leidimų laikinai gyventi mažėjimą lemia pasikeitę reikalavimai leidimui laikinai gyventi teisėtos veiklos (verslo) pagrindu gauti. Nuo 2014 m. lapkričio 1 d.³⁰ nustatyti reikalavimai įmonei vykdyti realią veiklą, investuoti lėšų, įsteigti darbo vietų (ne mažiau kaip 3 darbo vietas Lietuvos piliečiams ar nuolat Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams), kuriais buvo siekiama mažinti piktnaudžiavimą šiuo atvykimo pagrindu, kuomet įmonės buvo steigiamos ne

²⁸ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-443 (numatyta priimti 2017 m. Seimo pavasario sesijoje).

²⁹ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 542 ir 589 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-444 (numatyta priimti 2017 m. Seimo pavasario sesijoje).

³⁰ Įsigaliojo 2014 m. birželio 6 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 4, 19, 21, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 43, 44, 44-1, 45, 46, 49-2, 50, 51, 57, 58, 62, 64, 71, 94, 101, 104, 128, 141 straipsnių pakeitimo ir 1411 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas Nr. XII-965.

realiai veiklai vykdyti, bet įgyti leidimą gyventi Lietuvoje kaip teisę judėti Šengeno erdvėje. Po šių reikalavimų įvedimo sumažėjo fiktyvių įmonių steigimo reiškinys. Kita vertus, reikalavimas įdarbinti 3 darbuotojus tapo problema kai kuriems užsieniečiams, realiai vykdančioms veiklą ir siekiantiems pakeisti leidimą laikinai gyventi, kai veiklai nėra poreikio įdarbinti 3 darbuotojus.

Teisiniai pasikeitimai

Nustatytas *lankstesnis reguliavimas*³¹ – įmonėje gali būti įdarbinta ir mažiau negu 3 darbuotojai (bent vienas), tačiau mokamas mėnesinis darbo užmokestis bendrai turi būti ne mažesnis kaip 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai. Kaip ir iki tol, užsienietis turi būti dalyvis įmonės, kurios nuosavo kapitalo vertė sudaro 28 000 EUR, iš kurių ne mažiau kaip 14 000 EUR – užsienio investuotos lėšos.

Nustatytos palankesnės sąlygos, taikomos užsieniečiams, siekiantiems apsigyventi Lietuvoje teisėtos veiklos (verslo) tikslu³²:

- šeima gali iš karto atvykti kartu (galėjo tik ne mažiau kaip 260 tūkst. eurų investavęs užsienietis);
- išduodamas ilgiau galiojantis leidimas laikinai gyventi – 2 metams (buvo išduodamas 1 metams, keičiamas 2 metams);
- nustatyta, kad reikalavimas įmonėje įsteigtose darbo vietose įdarbinti darbuotojus apima ne tik įdarbinamus Lietuvos piliečius ar nuolat gyvenančius užsieniečius, bet ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narių piliečius.

Kartu dėl praktikoje pastebėto akivaizdaus piktnaudžiavimo, *atsisakyta kai kurių nuostatų*³³ – leidimas laikinai gyventi nebegali būti išduotas užsieniečiui, kuris yra įmonės kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys arba asmuo, turintis įmonės įgaliojimą sudaryti sandorius³⁴. Leidimą laikinai gyventi gali gauti užsienietis, kuris yra įmonės vadovas arba turi bent trečdalį bendrovės akcijų.

*Įtvirtinti nauji leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindai*³⁵:

- užsieniečiui įmonės, kurios nuosavo kapitalo (turto) vertė sudaro ne mažiau kaip 500 tūkst. EUR ir įmonėje įsteigta ne mažiau kaip dešimt darbo vietų, vadovui nėra reikala-

³¹ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

³² T. p.

³³ T. p.

³⁴ Pagal galiojančius teisės aktus kolegialaus valdymo organo narių skaičius nėra ribojamas, o priežiūros organo narių gali būti iki 15. Praktikoje stebimi atvejai, kai sudaromas įmonės kolegialaus valdymo organas, kurį sudaro kelios dešimtys narių, suformuojamas priežiūros organas, kuriame narių skaičius yra maksimaliai galimas, nors įmonė atitinka tik minimalius reikalavimus (nuosavo kapitalo vertė sudaro 28 tūkst. eurų, įmonėje įdarbinti 3 darbuotojai).

³⁵ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

vimo investuoti savo lėšų; nustatytos palankios sąlygos (gali atvykti iš karto su šeima, prašymas nagrinėjamas greičiau (bendra tvarka iki 2 mėn.), išduodamas ilgiau (3 m.) galiojantis leidimas laikinai gyventi;

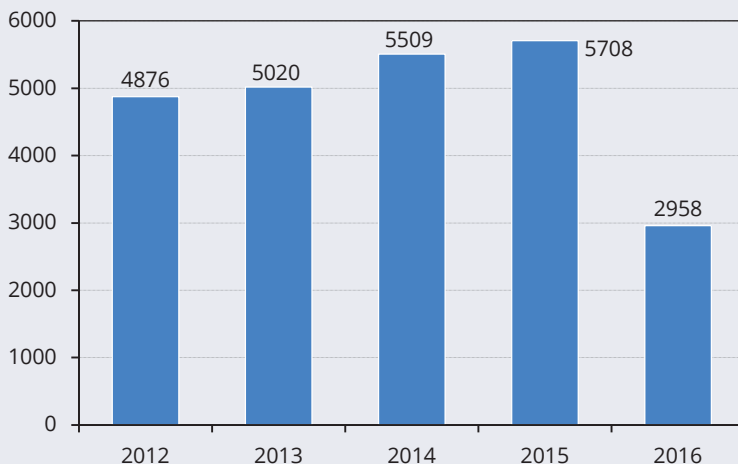
- startuoliui – užsieniečiui, ketinančiam užsiimti veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu (inovatyvia veikla); šie užsieniečiai gali apsigyventi Lietuvoje (gauti leidimą laikinai gyventi) dar nepradėję realios veiklos; šiai veiklai vykdyti užsienietis turi turėti reikiamą kvalifikaciją, finansavimą ir verslo planą; leidimas laikinai gyventi išduodamas 1 metams³⁶; nustatytos palankios sąlygos (užsienietis gali atvykti su šeima; prašymai išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjami greičiau (bendra tvarka iki 2 mėn.).

2.2. ŠEIMOS SUSIJUNGIMAS

2016 m. sumažėjo šeimos susijungimo pagrindu išduotų ar pakeistų leidimų laikinai gyventi (nuo 5,8 tūkst. 2015 m. iki 2,9 tūkst. 2016 m.). Iš dalies sumažėjimas gali būti aiškinamas 2014 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusi pakeitimu³⁷, pagal kurį šeimos susijungimo atvejais leidimas laikinai gyventi išduodamas 1 metams, o keičiamas 2 metams. Todėl dalies 2015 m. išduotų leidimų gyventi keisti tiesiog nereikėjo dėl ilgesnio galiojimo termino.

12 PAV. LEIDIMAI
LAIKINAI GYVENTI
ŠEIMOS SUSIJUN-
GIMO PAGRINDU,
2012–2016 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

³⁶ Gali būti pakeistas dar 1 metams; po 2 metų leidimas laikinai gyventi galės būti išduotas tik bendromis sąlygomis, t. y. į įmonę yra investuota užsieniečio lėšų (įmonės nuosavas kapitalas 28 tūkst. EUR, iš jų 14 tūkst. sudaro užsieniečio investuotos lėšos), įmonėje įsteigta darbo vietų.

³⁷ 2014 m. birželio 6 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties Nr. IX-2206 2, 4, 19, 21, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 43, 44, 44-1, 45, 46, 49-2, 50, 51, 57, 58, 62, 64, 71, 94, 101, 104, 128, 141 straipsnių pakeitimo ir 141(1) straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas Nr. XII-965.

2016 m. 12 atvejų atsisakyta išduoti (pakeisti) užsieniečiui leidimą laikinai gyventi, esant rimtam pagrindui manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka. Dėl tos pačios priežasties priimti 8 sprendimai panaikinti užsieniečiams išduotus leidimus laikinai gyventi.

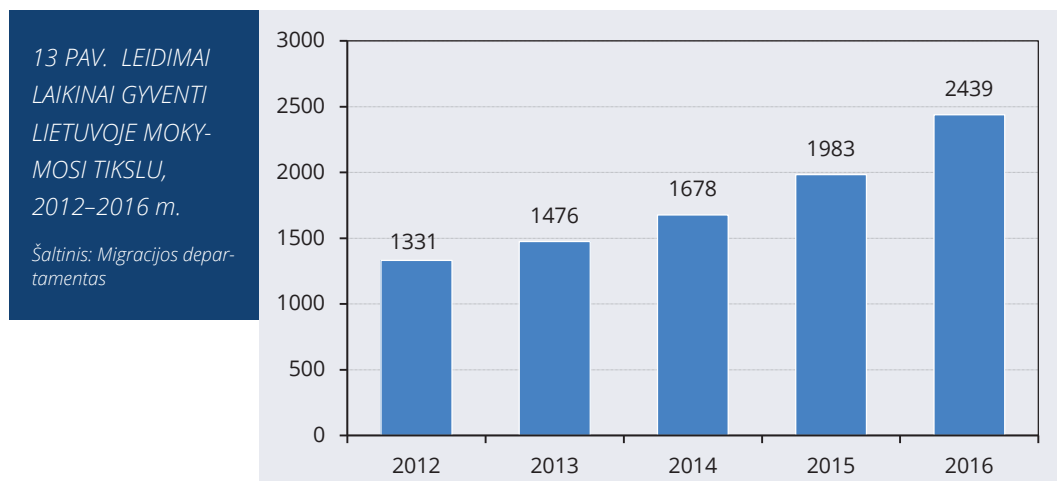
Teisiniai pasikeitimai

Visi užsieniečiai, atvykstantys užsiimti teisėta veikla (verslu) gali iš karto atvykti su šeima³⁸ (ankščiau tokia galimybė nustatyta tik daugiau investuojantiems užsieniečiams). Įtvirtinti nauji pagrindai leidimui laikinai gyventi išduoti³⁹ – įmonės vadovui, startuoliui – numatyta, kad jie taip pat gali atvykti iš karto su šeimos nariais.

2.3. STUDENTAI IR TYRĖJAI

Mokymosi tikslu 2016 m. atvyko 23 proc. daugiau trečiųjų šalių piliečių negu tokių buvo 2015 m. (2016 m. išduoti ar pakeisti 2,4 tūkst. leidimų laikinai gyventi, 2015 m. – 1,9 tūkst.).

2016 m. buvo priimti 72 sprendimai panaikinti užsieniečiams išduotus leidimus laikinai gyventi dėl nutrauktų studijų Lietuvoje.

2016 m. išduota ir pakeista 50 leidimų laikinai gyventi užsieniečiams, atvykusiems dirbti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose tyrėjais ar dėstyti. 2015 m. tokių leidimų buvo išduota 124.

³⁸ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

³⁹ T. p.

Teisiniai pasikeitimai

Nustatytos palankesnės sąlygos⁴⁰:

- studentui išduodamas ilgiau (iki 2 m.) galiojantis leidimas laikinai gyventi (buvo 1 m.);
- studentams leista dirbti nuo pirmųjų studijų metų be leidimo dirbti (galėjo nuo antrųjų studijų metų, gavę leidimą dirbti);
- tokios pačios sąlygos dėl darbo taikomos ir moksleiviams (gavę leidimą dirbti jie gali dirbti ne daugiau kaip 20 val. per savaitę; iki pakeitimų negalėjo būti įdarbinti);
- baigus studijas arba mokymąsi pagal profesinio mokymo programą Lietuvoje ir likus dirbti pagal įgytą kvalifikaciją leidimui laikinai gyventi darbo pagrindu netaikomas darbo rinkos testas.

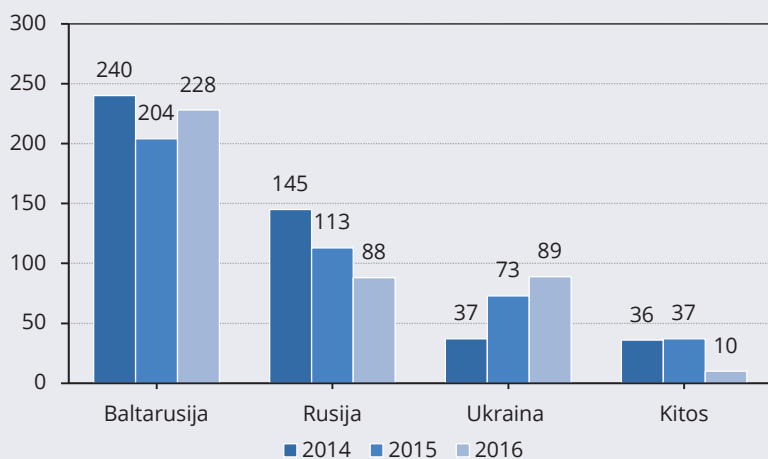
2.4. VIZOS

2016 m. išduota daugiau vizų negu 2015 m. (2016 m. – 433 tūkst.; 2015 m. – 427 tūkst.), tačiau tik dėl to, kad ir toliau auga išduodamų nacionalinių vizų skaičius. 96 proc. visų išduotų vizų sudaro Šengeno vizos. Lyginant su 2015 m., 2016 m. Šengeno vizų išduota 2 proc. mažiau (2016 m. – 415,9 tūkst., 2015 m. – 416,6 tūkst., 2014 m. – 459,2 tūkst.). Nacionalinių (D) vizų išduodama vis daugiau. 2016 m. – 17,1 tūkst. (2015 m. buvo išduota 10,6 tūkst., 2014 m. – 7,5 tūkst.).

Nors bendrai atsakymo išduoti vizą atvejų 2016 m. buvo mažiau (2016 m. – 5 tūkst., 2015 m. – 7,8 tūkst.), nacionalinių vizų atsisakyta išduoti daugiau lyginant su 2015 m. (2016 m. – 510,

14 PAV. ŠALYS,
KURIOSE LIETUVOS
VIZŲ TARNYBOS
IŠDAVĖ DAUGIAUSIA
ŠENGENO VIZŲ,
2014–2016 m.,
TŪKST.

Šaltinis: Europos Komisija

⁴⁰ 2016 m. rugsėjo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2609 (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

2015 m. – 381). Daugiausia Šengeno vizų atsisakoma išduoti Pietų Afrikoje (29 proc. visų prašymų), Azerbaidžane (26 proc.) ir Indijoje (23 proc.).

Vizų tarnybos 2016 m. konsultavosi dėl vizos išdavimo 14,6 tūkst. atvejų (2015 m. – 19 tūkst.). Rekomenduota vizos neišduoti 528 atvejais (2015 m. – 648).

Bendras rekomendacijų neišduoti vizų (neigiamų konsultacijų) skaičius 2016 m. sudarė 2,7 proc. (2015 m. – 3,2 proc.). Daugiausia buvo bandoma vizas gauti apgaulės būdu, pateikiant tikrovės neatitinkančius duomenis apie vykimo tikslą ir sąlygas (Gruzijos, Indijos, Armėnijos, Bangladešo piliečiai).

Atstovavimas išduodant vizas

Vengrija nutraukė atstovavimą Lietuvai išduodant Šengeno vizas Pietų Afrios Respublikoje, tačiau papildomai pradėjo atstovauti Lietuvai Singapūre⁴¹. Lietuva pradėjo atstovauti Lichtenšteinui Čikagoje (Jungtinėse Amerikos Valstijose)⁴².

Teisiniai pasikeitimai

Siūloma⁴³ nustatyti, kad išduodant užsieniečiui nacionalinę vizą užsieniečio sveikatos draudimas turi galioti visose Šengeno valstybėse, draudimo suma (kaip ir išduodant Šengeno vizą) turėtų būti ne mažesnė kaip 30 tūkst. eurų. Sveikatos draudimą patvirtinančio dokumento pateikti neturėtų vykstantys į Lietuvos Respubliką akreditacijai užsieniečiai bei jų šeimos nariai, taip pat užsieniečiai, turintys diplomatinį pasus. Šia pataisa būtų papildyti reikalavimai šiuo metu įstatyme nustatytam sveikatos draudimui⁴⁴.

2.5. LAISVAS ASMENŲ JUDĖJIMAS

2016 m. į Lietuvos Respubliką atvyko gyventi 1196 Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių pilietybę turinčių užsieniečių, kuriems išduotos pažymos, patvirtinančios jų teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (2015 m. – 1332). Daugiausia Latvijos (165), Rumunijos (152), Vokietijos (139), Lenkijos (112), Italijos (104), Jungtinės Karalystės (73) ir Ispanijos (64) piliečiai.

Teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje įgijo 284 Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių pilietybę turintys užsieniečiai (2015 m. – 302), iš daugiausia Latvijos (78), Lenkijos (59), Vokietijos (42) piliečiai.

⁴¹ 2016 m. liepos 27 d. apsieičiant notomis pakeistas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ir Vengrijos užsienio reikalų ir prekybos ministerijos susitarimas dėl atstovavimo išduodant Šengeno vizas (įsigaliojo 2016 m. rugpjūčio 1 d.).

⁴² 2016 m. gruodžio 6 d. apsieičiant notomis pakeistas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lichtenšteino Kunigaikštystės Vyriausybės susitarimas dėl atstovavimo išduodant Šengeno vizas (įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.).

⁴³ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-443.

⁴⁴ Nustatyta, kad sveikatos draudimas turi garantuoti būtinosios medicinos pagalbos išlaidų apmokėjimą ir išlaidų, galinčių atsirasti dėl užsieniečio grąžinimo į užsienio valstybę dėl sveikatos priežasčių (transportavimo, įskaitant asmens sveikatos priežiūros specialisto (-ų) palydą), padengimą, ir galioti visą užsieniečio buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpį.

3.

Integracija

2016 m. pradėti įgyvendinti Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo 2014 – 2020 metų nacionalinės programos projektai, skirti teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių integracijai. Įgyvendinant projektus yra įsteigti 3 integracijos centrai Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Centruose organizuojami lietuvių kalbos, Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų, visuomenės pažinimo mokymai, teikiamos psichologinės konsultacijos, teisinės paslaugos, profesinio orientavimo konsultacijos, teikiamos konsultacijos įvairiais gyvenimo Lietuvoje klausimais. Nuo projektų įgyvendinimo pradžios paslaugas gavo apie 300 trečiųjų šalių piliečių. Projektų įgyvendinimo trukmė 2016 m. gegužės mėn. – 2019 m. lapkričio mėn.

2016 m. valstybės parama integracijai savivaldybėse pasinaudojo 174 prieglobstį gavę užsieniečiai (2015 m. – 178).

Valstybės parama integracijai buvo teikiama iš Ukrainos karo konflikto zonų į Lietuvos teritoriją perkeltiems 83 Lietuvos Respublikos piliečiams, lietuvių kilmės asmenims ir jų šeimoms⁴⁵.

⁴⁵ LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 įsakymas Nr. A1-328 „Dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2 lentelė. Socialinės išmokos pabėgėliams ir kitą tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims⁴⁶

Asmenų skaičius šeimoje	Buvę dydžiai Eur (šeimai)	Sumažinti dydžiai iki 6 mėn. Eur (šeimai)	Sumažinti dydžiai nuo 7 mėn. Eur (šeimai)
Vienas	265,2	204	102
Du	326,4	306	153
Trys ir daugiau	489,6	408	204
Jeigu šeimoje yra daugiau kaip trys asmenys, kiekvienam kitam asmeniui kas mėnesį papildomai skiriama	61,2	51	25,5
Šeimai skiriama ne daugiau kaip		510	225

Šaltinis: Migracijos departamentas

Teisiniai pasikeitimai

Lietuvos Respublikos Vyriausybė⁴⁷ patvirtino Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašą, kuris reglamentuoja valstybės paramos prieglobsčio gavėjų ir jų šeimos narių, atvykusių į Lietuvos Respubliką šeimų susijungimo atveju, integracijai teikimo pagrindus, organizavimą, teikimą, administravimą, piniginių išmokų ir pašalpų mokėjimą.

Esminiai pokyčiai:

- aktyviau į prieglobsčio gavėjų integracijos procesą įtraukiamos savivaldybės;
- intensyvinamas lietuvių kalbos mokymas ir įsitraukimas į darbo rinką;
- įtvirtintos mokamos pašalpos, išmokos, kompensacijos ir jų dydžiai;
- įtvirtinti paramos teikimo integracijai terminai (iki 3 mėn. Pabėgėlių priėmimo centre, 12 mėn. savivaldybėse, gali būti pratęstas paramos teikimas iki 36 mėn.).

Seimui pateiktas svarstyti įstatymo pakeitimo projektas⁴⁸, kuriuo siūloma:

- įstatyme įtvirtinti nepilnamečių prieglobsčio prašytojų teisę į ikimokyklinį bei priešmokyklinį ugdymą, ir nustatyti, kad teisė mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo

⁴⁶ Vyriausybės 2015 m. liepos 29 d. nutarimas Nr. 773 „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių Ukrainos Krymo Autonominėje Respublikoje, Sevastopolio mieste, Donecko ir Luhansko srityse, perkėlimo į Lietuvos Respubliką ir valstybės paramos jų integracijai“. 2016 m. perkelti 34 asmenys.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII-443 (numatyta priimti 2017 m. Seimo pavasario sesijoje).

programą turi būti užtikrinama nedelsiant ir ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo dienos;

- įstatyme įtvirtinti pagrindines nuostatas dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo integracijai prieglobstį gavusiems ir kitiems užsieniečiams, kuriems ši parama teikiama (nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams ir užsieniečiams, kurie perkelti į Lietuvos Respublikos teritoriją vykdant Lietuvos Respublikos priimtus įsipareigojimus dėl užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimo iš Europos Sąjungos valstybių narių ir trečiųjų šalių) – nurodyti, kokios pašalpos, išmokos ir kompensacijos jiems mokamos Lietuvos valstybės paramos integracijai laikotarpiu, atsižvelgiant į tai, ar užsienietis apgyvendintas Pabėgėlių priėmimo centre ar teikiama parama jam tęsiant integraciją gyvenamojoje vietoje savivaldybės teritorijoje; taip pat nustatyti paramos integracijai teikimo nutraukimo pagrindus, nurodyti, kad užsieniečiai, kuriems teikiama Lietuvos valstybės parama integracijai, privalo vykdyti įsipareigojimus, nurodytus su šiuo užsieniečiu sudarytoje sutartyje dėl Lietuvos valstybės paramos integracijai teikimo;
- nustatyti, kad prieglobsčio prašytojai, apgyvendinti kitose nei Užsieniečių registracijos centras vietose, turi teisę gauti būtinąją medicinos pagalbą, psichologinę pagalbą ir socialines paslaugas kaip ir prieglobsčio prašytojai, kurie apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre ar Pabėgėlių priėmimo centre.

4.

Pilietybė

2016 m. Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo⁴⁹ 34,8 tūkst. asmenų. Tai nežymiai daugiau kaip ir 2015 m., kai tokių asmenų buvo 34,6 tūkst. Didžiąją daugumą (94 proc.) sudaro asmenys, Lietuvos Respublikos pilietybę įgiję gimstant.

4 proc. (1,4 tūkst.) atkūrė Lietuvos Respublikos pilietybę, nes yra asmenys, turėję Lietuvos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., arba jų palikuonys.

2016 m. Lietuvos Respublikos pilietybės neteko 767 asmenys. Tai 20 proc. daugiau negu 2015 m., kai Lietuvos Respublikos pilietybės neteko 641 pilietis. 744 neteko Lietuvos pilietybės, nes įgijo kitos valstybės pilietybę, daugiausia Vokietijos (184), Švedijos (134), Rusijos Federacijos (118), Jungtinės Karalystės (102), Norvegijos (56), JAV (39), Airijos (26), Izraelio (15). 23 piliečiai atsisakė Lietuvos Respublikos pilietybės.

Natūralizacija

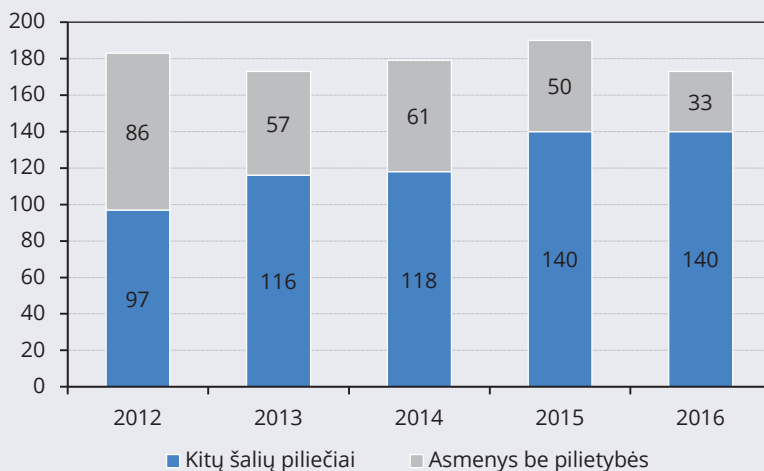
2016 m. Lietuvos Respublikos pilietybė natūralizacijos tvarka suteikta 173 asmenims (2015 m. – 177 asmenims; 2014 m. – 179 asmenų). Lyginant su ankstesniais metais, asmenų be pilietybės natūralizavosi mažiau (2016 m. – 33 asmenys, 2015 m. – 50, 2014 m. – 61).

⁴⁹ Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimas visais įstatyme nustatytais pagrindais – gimstant, atkūrimo tvarka, suteikimo tvarka, grąžinimo tvarka. Pateikiami Migracijos departamento statistiniai duomenys.

2016 m. daugiausia Lietuvos pilietybę natūralizacijos tvarka įgijo Rusijos Federacijos pilietybę turėjusių asmenų⁵⁰ – 49 (2015 m. – 38, 2014 m. – 49), 36 Ukrainos piliečiai (2015 m. – 28, 2014 m. – 26), 16 Baltarusijos piliečių (2015 m. – 14, 2014 m. – 12). Natūralizavosi 24 pilietybių asmenys, iš jų 3 Afganistano piliečiai, 2 Sirijos, taip pat po 2 Kosovo ir Nigerijos pilietybę prieš tai turėję asmenys bei po 1 Maroko ir Rumunijos (ankstesniais metais šių šalių pilietybę turintiems asmenims Lietuvos pilietybės suteikimo atvejų nebuvo).

15 PAV. LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖ NATŪRALIZACIJOS TVARKA, 2012–2016 m.

Šaltinis: Migracijos metraštis

Teisiniai pasikeitimai

Išplėstos galimybės turėti dvigubą pilietybę⁵¹ – pakeistos Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo sąlygos⁵². Ši pataisa ypač aktuali išvykusiems iš Lietuvos iki 1940 m., t. y. prieškario ekonominiais emigrantams (iki 1940 m. išvykusiems į JAV, Pietų Amerikos šalis, Pietų Afrikos Respublikoje ir kitur gyvenantiems Lietuvos žydams – litvakams ir kt.), kurie pagal ankstesnę įstatymo redakciją Lietuvos pilietybę atkurti galėjo tik atsisakę (netekę) turimos kitos valstybės pilietybės. Dabar šie asmenys ir jų palikuonys gali turėti dvigubą pilietybę.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos piliečio teises ir pareigas kitos valstybės pilietybę turėjęs asmuo įgyja tik atsisakęs kitos valstybės pilietybės ir prisiekęs Lietuvos Respublikai.

⁵¹ 2016 m. birželio 23 d. priimtas Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 2 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-2473 (įsigaliojo 2016 m. liepos 6 d.).

⁵² Asmenys, kurie iki 1940 m. birželio 15 d. (Lietuvos okupacijų) turėjo Lietuvos pilietybę ir jų palikuonys turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę, turėdami ir kitos valstybės pilietybę (turėti dvigubą pilietybę), jeigu jie iki 1990 m. kovo 11 d. (Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo) išvyko iš dabartinės Lietuvos Respublikos teritorijos nuolat gyventi į kitą valstybę (išskyrus asmenis, kurie po 1940 m. birželio 15 d. išvyko iš Lietuvos teritorijos į buvusią Sovietų Sąjungos teritoriją). Iki šio pakeitimo atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę (neatsisakę turimos kitos valstybės pilietybės) galėjo tie asmenys (iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų palikuonys), kurie pasitraukė iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimą, ne bet koks išvykimas iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. galėjo būti pripažįstamas pasitraukimu, suteikiančiu teisę į dvigubą pilietybę. Pagal įstatymą ir teismų suformuotą praktiką, terminas pasitraukimas buvo aiškinamas kaip išvykimas iš Lietuvos dėl tam tikros asmeniui kilusios grėsmės, paprastai susijusios su okupacinio režimo suponuojamais apribojimais, lėmusios išvykimą iš Lietuvos.

5.

Neteisėta migracija

Atvykstančiųjų srautas

2016 m. į Lietuvą atvykstančių trečiųjų šalių piliečių srautas, lyginant su 2015 m., buvo didesnis 7,5 proc. (atitinkamai išaugo nuo 2,67 mln. iki 2,87 mln.) dėl 10 proc. išaugusio Baltarusijos piliečių srauto ir tiek pat padidėjusio Rusijos Federacijos piliečių srauto (šių šalių piliečiai ir sudaro didžiausią srauto dalį).

Neįleista į Lietuvos Respubliką

Vidutinis neįleidžiamų asmenų procentas išlieka toks pat, kaip ir ankstesniais metais – apie 0,16 proc. (2015 m. – 0,13 proc.). 2016 m. iš viso neįleisti 4 574 trečiųjų šalių piliečiai (2015 m. neįleisti 3 479 trečiųjų šalių piliečiai). Daugiausia neįleista Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos piliečių. Palyginus su 2015 m., neįleistų šių šalių piliečių procentinė dalis nuo bendro srauto išliko panaši.

Daugiausia užsieniečių 2016 m. neįleista dėl grėsmės viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams (30,2 proc.). 2015 m. šios priežastys buvo antroje pozicijoje ir sudarė 28,6 proc. Kitos dažniausiai pasitaikiusios neįleidimo priežastys – neturėjo galiojančios vizos ar leidimo gyventi (25,9 proc.) ir neturėjo buvimo tikslą pateisinančių dokumentų (29,4 proc.).

Neteisėtas sienos kirtimas

Mažėja pažeidėjų, kurie neteisėtai kerta Lietuvos Respublikos sieną. 2016 m. buvo sulaikyti 146 neteisėti migrantai, kurie atvyko į Lietuvą, neteisėtai kirsdami valstybės sieną (daugiausia su-laikyta prie sienos su Baltarusija). Tai 43 proc. mažiau negu 2015 m., kai buvo sulaikyti 256 neteisėti migrantai, ir net 61 proc. mažiau negu 2014 m. (375).

Daugiausia buvo sulaikyta Vietnamo piliečių, nors pastaraisiais metais ir stebimas Vietna-mo piliečių, neteisėtai kirtusių valstybės sieną, skaičiaus mažėjimas (2016 m. – 72 asmenys; 2015 m. – 104 asmenys; 2014 m. – 112 asmenys). Antroje pozicijoje – Afganistano piliečiai, kurių 2016 m. sulaikyti 23, t. y. mažiau negu 2015 m., kai buvo sulaikyti 27. Trečioje pozicijoje – Baltarusijos piliečiai (2016 m. – 17, 2015 m. – 22). Gruzijos piliečių, sulaikytų neteisėtai kirtus valstybės sieną, skaičius sumažėjo nuo 65 asmenų 2015 m. iki 9 asmenų 2016 m.

3 lentelė. Už neteisėtą valstybės sienos kirtimą sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius, 2012 - 2016 m.

Pilietybė	2012	2013	2014	2015	2016
Gruzijos	258	151	136	65	9
Vietnamo	85	66	112	104	72
Afganistano	54	42	54	27	23
Rusijos	31	20	33	25	12
Baltarusijos	19	25	17	22	17
Kita	30	25	23	13	13
IŠ VISO	477	329	375	256	146

Šaltinis: Valstybės sienos apsaugos tarnyba

Sulaikyti šalies viduje neteisėtai esantys užsieniečiai

2016 m. šalies viduje sulaikyti 1205 neteisėti esantys trečiųjų šalių piliečiai (2015 m. – 1394).

79,5 proc. arba 958 asmenys visų 2016 m. sulaikytų šalies viduje neteisėtų migrantų sudaro užsieniečiai, kurie neišvyko iš šalies iki vizos galiojimo laiko pabaigos - daugiausia Baltarusijos (330), Rusijos (182) ir Ukrainos (168) piliečiai. Likusius sudaro užsieniečiai, neteisėtai vykstantys ar gabenami per vidaus sienas, vykstantys su suklustotais kelionės dokumentais, pasišalinę iš Latvijos užsieniečių registracijos centro ar neteisėti migrantai, kurie buvo grąžinti iš kitų Šengeno erdvės valstybių (2016 m. grąžinti 89, visi iš Lenkijos, daugiausia (71) Vietnamo piliečiai).

Neteisėtas žmonių gabenimas

2016 m. pradėti 26 ikiteisminiai tyrimai pagal LR Baudžiamojo kodekso 292 str. dėl neteisėto žmonių gabenimo per valstybės sieną (2015 m. – 61, 2014 m. – 33, 2013 m. – 12). Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia gabenti (naudojosi vedliais) Vietnamo, Afganistano ir Irako piliečiai.

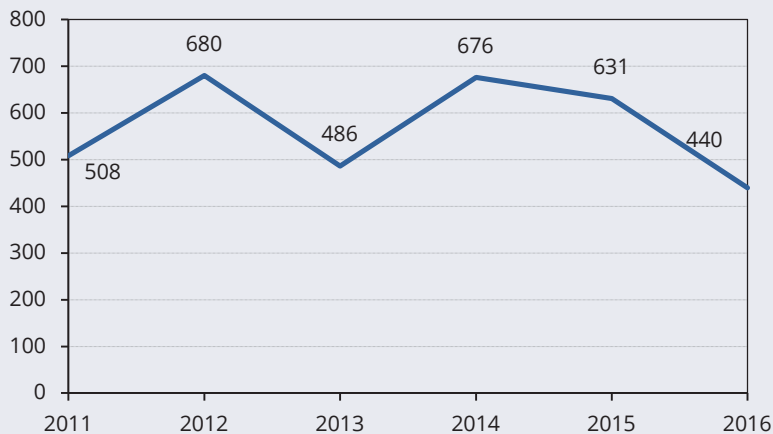
Vietnamo piliečių neteisėta migracija

2016 m. buvo sulaikyti 226 Vietnamo piliečiai (iš jų 72 neteisėtai kirtę valstybės sieną, 83 neteisėtai esantys šalies viduje, 71 grąžintas iš Lenkijos). 2015 m. buvo sulaikyti 382 Vietnamo piliečiai. Išlieka aktuali šių piliečių grąžinimo problema dėl sunkumų nustatant asmens tapatybę ir gaunant grįžimui reikalingą kelionės dokumentą. 2016 m. Užsieniečių registracijos centre buvo sulaikyti 23 Vietnamo piliečiai, neturintys reikiamų asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų. Pasibaigus maksimaliam nustatytam sulaikymo terminui (18 mėn.) jie išleidžiami iš Užsieniečių registracijos centro, kurį laiką gyvena Vietnamo bendruomenės Lietuvoje namuose Vilniuje, po to išvyksta iš Lietuvos į kitas Europos Sąjungos valstybes.

Užsieniečių registracijos centre 2016 m. apgyvendinta mažiau užsieniečių negu 2015 m. (2016 m. – 440, 2014 m. – 631). Daugiausia gyventojų (48 proc.) sudaro Vietnamo piliečiai.

16 PAV. UŽSIENIEČIŲ
REGISTRACIJOS CEN-
TRE APGYVENDINTI
UŽSIENIEČIAI,
2011–2016 m.

Šaltinis: Valstybės sienos
apsaugos tarnyba

6.

Grąžinimas

2016 m. priimta daugiau sprendimų užsieniečius grąžinti į užsienio valstybę – 1571 sprendimas grąžinti (2015 m. buvo priimti 1469 sprendimai grąžinti).

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia grąžinta Baltarusijos piliečių (2016 m. – 409, 2015 m. – 469). Daugėja grąžinamų Ukrainos piliečių (2016 m. – 315, 2015 m. – 251, 2014 m. – 73). Grąžinamų Rusijos Federacijos piliečių pokytis nežymus (2016 m. – 272, 2015 m. – 283). Daugiau, lyginant su 2015 m., grąžinta Tadžikistano piliečių (2016 m. 141, 2015 m. – 99), Kirgizijos piliečių (2016 m. – 101, 2015 m. – 119), Kazachstano piliečių (2016 m. – 95, 2015 m. – 76).

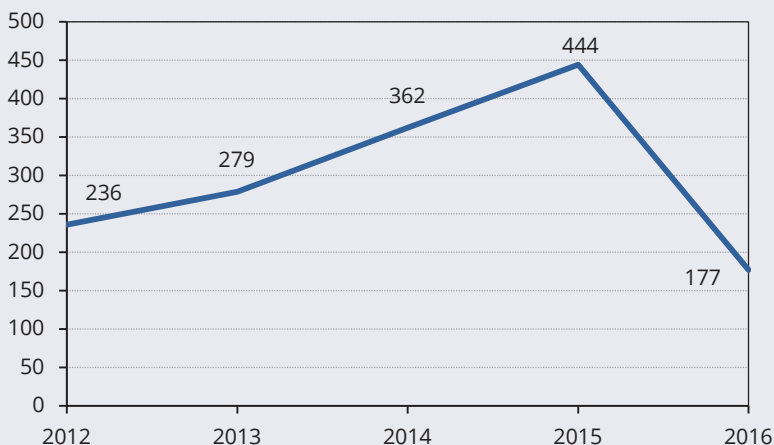
Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras 2016 m. (birželio – gruodžio mėn.) padėjo savanoriškai grįžti į kilmės valstybę 69 asmenims (iš jų 17 buvo nepilnamečiai).

2016 m. iš Lietuvos išsiųsta 2,5 karto mažiau užsieniečių negu 2015 m. (2016 m. – 177, 2015 m. – 444, 2014 m. – 362). Daugiausia išsiųsta Vietnamo piliečių, tačiau, lyginant su 2015 m., gerokai mažiau (2016 m. – 98, 2015 m. – 313), taip pat po 16 Baltarusijos ir Gruzijos piliečių (pastarųjų, lyginant su 2015 m., skaičius sumažėjo, 2015 m. buvo išsiųsti 65 Gruzijos piliečiai), 15 Rusijos piliečių (2015 m. buvo 24), 7 Ukrainos piliečiai (2015 m. buvo 4), 5 Indijos piliečiai (2015 m. buvo 8).

2016 m. Lietuva dalyvavo 3 bendrose užsieniečių išsiuntimo į kilmės šalis operacijose. Jų metu buvo išsiųsti 7 užsieniečiai (6 į Gruziją, 1 į Nigeriją, 2 į Šri Lanką).

17 PAV. IŠSIŲSTI
UŽSIE-NIEČIAI,
2012–2016 m.

Šaltinis: Migracijos departamentas

Readmisijos susitarimai

Suderintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vietnamo Socialistinės Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl asmenų readmisijos projektas perduotas Vietnamo pusei.

Suderintas readmisijos susitarimo su Armėnija projektas (numatoma, kad 2017 m. bus pasirašytas).

Suderintas protokolo dėl Europos Sąjungos ir Buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos susitarimo dėl neteisėtai gyvenančių asmenų readmisijos įgyvendinimo projektas pateiktas Makedonijos pusei.

Parengtas ir derinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tailando Karalystės Vyriausybės susitarimo dėl asmenų, kurių buvimas neteisėtas, readmisijos projektas.

Solidarumo priemonės

2016 m. buvo teikta parama šalims, kurios susidūrė su neproporcingai dideliu spaudimu prieglobsčio srityje. 2016 m. Lietuva delegavo 7 ekspertus į Europos prieglobsčio paramos biuro vykdytas prieglobsčio paramos misijas (Italijoje ir Graikijoje). Suteikta pagalba Graikijai priimančios neproporcingai didelį prieglobsčio prašytojų kiekį (atgabenta tarptautinės pagalbos siunta); suteikta humanitarinė pagalba Bulgarijai, atsižvelgiant į susidariusią sudėtingą prieglobsčio situaciją; pratęsta parama Slovėnijai, sinčiant teisės saugos pareigūnus ir įrangą viešajai tvarkai palaikyti ir dideliame migrantų kiekiui suvaldyti; į Graikijos Lesbo salą deleguoti pareigūnai.

2016 m. Lietuva skyrė finansinę paramą per JT Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurą pabėgėliams Turkijoje ir Afganistanui, per JT Paramos ir darbo agentūrą Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose, pagal Pabėgėlių priemonę Turkijai, taip pat Baltijos labdaros fondo projektui „Lietuvos patirties, gebėjimų ir galimybių teikti pagalbą karo ir humanitarinių pabėgėlių prieglobsčio šalyse įvertinimas ir vystymas. Jordanijos atvejis“.

7.

Prieglobstis

2016 m. gauti 425 prašymai suteikti prieglobstį⁵³. Tai 46 proc. daugiau negu 2015 m., kai gautas 291 prieglobsčio prašymas.

Prieglobsčio prašymų ir prieglobstį gavusių asmenų skaičiaus augimas susijęs su Lietuvos prisiimtų įsipareigojimų perkelti užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, iš Graikijos, Italijos ir Turkijos vykdymu. Dėl tos pačios priežasties daugiausia prieglobsčio prašymų gauta iš Sirijos piliečių (165).

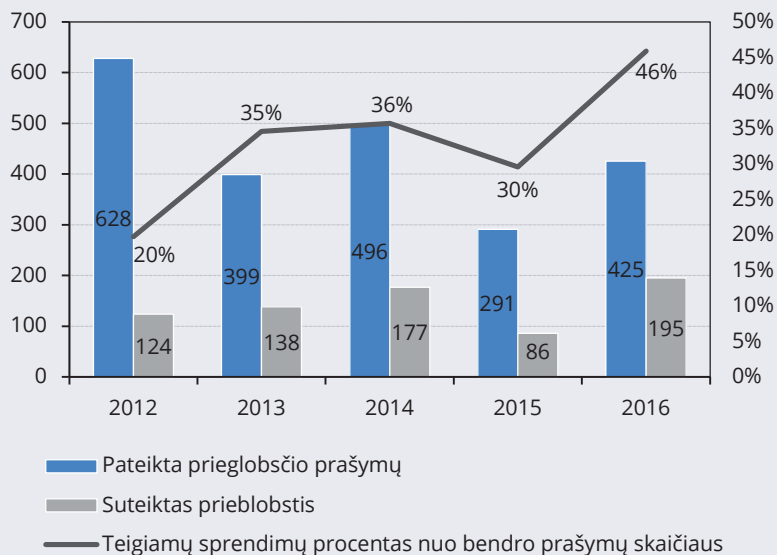
Palyginus su 2015 m., 2016 m. žymiai daugiau prieglobsčio prašytojų gavo prieglobstį Lietuvos Respublikoje. Per metus prieglobstis suteiktas 195 prieglobsčio prašytojams, iš jų 181 suteiktas pabėgėlio statusas, 14 – papildoma apsauga. Pabėgėlio statusas suteiktas 134 Sirijos, 8 Azerbaidžano, 7 Tadžikistano, 69 Rusijos Federacijos piliečiams. Papildoma apsauga suteikta 4 Rusijos Federacijos, 4 Sirijos, 2 Afganistano ir 2 Irako piliečiams.

2015 m. prieglobstis buvo suteiktas 86 prieglobsčio prašytojams, iš jų 17 suteiktas pabėgėlio statusas, 69 – papildoma apsauga. Ryški papildomos apsaugos suteikimo atvejų mažėjimo tendencija (2016 m. – 14, 2015 m. – 69, 2014 m. – 153).

⁵³ Šį skaičių sudaro visi gauti prieglobsčio prašymai (pateikti pasienio tarnyboms, šalies viduje, perkeltųjų iš Graikijos, Italijos ir Turkijos prieglobsčio reikalingų užsieniečių, taip pat pakartotiniai prašymai, pateikti grąžintų pagal Dublino reglamentą užsieniečių.).

18 PAV.
PRIEGLOBŠČIO
PRAŠYMAI IR SUTEIK-
TAS PRIEGLOBSTIS
LIETUVOJE, 2012–
2016 m.

Šaltinis: Migracijos depar-
tamentas

Teisiniai pasikeitimai

Patvirtinta Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo nauja redakcija⁵⁴, kuria:

- reglamentuota prieglobsčio prašytojų pažeidžiamumo nustatymo procedūra⁵⁵; pateikus prašymą suteikti prieglobstį yra atliekamas pirminis asmens pažeidžiamumo įvertinimas, vėliau – remiantis juo, pažeidžiamam prieglobsčio prašytojui gali būti nustatomos specialiosios procedūrinės garantijos;
- naujai reglamentuota vertimo paslaugų teikimo prieglobsčio prašytojams tvarka ir medicininės apžiūros prieglobsčio prašytojams atlikimas;
- parengtas naujas skyrius, skirtas specialiosioms valstybės tarnautojų kompetencijoms ir mokymams;
- į aprašą įtrauktos nuostatos dėl užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją tvarkos, kurios buvo nustatytos atskiru teisės aktu, siekiant, kad visos su užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimu susijusios procedūros, būtų įtvirtintos viename teisės akte.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-131 „Dėl Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁵⁵ 2016 m. Valstybės sienos apsaugos tarnyba kartu su Migracijos departamentu organizavo ir pravedė mokymus dėl pareigūnų veiksmų užsieniečiui pateikus prašymą dėl prieglobsčio suteikimo. Mokymų metu didelis dėmesys buvo skirtas pirminių apklausų atlikimui bei pažeidžiamumo nustatymui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė⁵⁶ nustatė prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo tvarką kitose nei Valstybės sienos apsaugos tarnybos Užsieniečių registracijos centras vietose. Šis aprašas reglamentuoja prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo patalpų, laikino būsto ir vietų laikinam būstui įrengti sąrašo sudarymą, reikalavimus apgyvendinimo vietoms, prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo sąlygas ir procedūrą bei priėmimo sąlygų užtikrinimą ir materialinėms priėmimo sąlygoms užtikrinti skiriamų lėšų dydžius.

Užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimas į Lietuvą

2016 m. buvo toliau įgyvendinamas Vyriausybės sprendimas⁵⁷ dėl 1 035 užsieniečių, kuriems reikia prieglobsčio, perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją iš Graikijos ir Italijos ir 70 užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją iš Turkijos.

2016 m. į Lietuvos Respubliką buvo perkelti 206 asmenys (iš Graikijos – 181, iš Turkijos – 25 užsieniečiai).

Lietuvių kilmės asmenų perkėlimas iš Ukrainos

Toliau įgyvendintas Vyriausybės sprendimas⁵⁸ dėl Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, pareiškusių pageidavimą persikelti iš Ukrainos Krymo Autonominės Respublikos, Sevastopolio miesto, Donecko ir Luhansko sričių į Lietuvos Respubliką, perkėlimo, sudarytos galimybės šiems asmenims integruotis į visuomenę ir pradėti savarankiškai gyventi Lietuvoje.

2016 m. persikėlė 34 asmenys, iš jų 3 Lietuvos Respublikos piliečiai ir 31 Ukrainos pilietybę turintys asmenys (2015 m. persikėlė 106).

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 8 d. nutarimas Nr. 171 „Dėl prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁵⁷ Vyriausybės 2015 m. birželio 22 d. nutarimas Nr. 628 „Dėl užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją“.

⁵⁸ Vyriausybės 2015 m. liepos 29 d. nutarimas Nr. 773 „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių Ukrainos Krymo Autonominėje Respublikoje, Sevastopolio mieste, Donecko ir Luhansko srityse, perkėlimo į Lietuvos Respubliką ir valstybės paramos jų integracijai“. 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimu Nr. 1243 Vyriausybė nustatė ilgesnį terminą, kurį persikėlusieji asmenys gali būti teikiama valstybės parama integracijai vietoj 12 mėn. parama gali būti teikiama 36 mėn.).